

Чаюк Т.А.

Концепт *toy* в сучасній британській дитячій художній літературі

Чаюк Тетяна Андріївна, аспірант кафедри англійської філології
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Анотація. У статті розглянуто шляхи вербалізації концепту *TOY* (іграшка) в семантичному просторі текстів сучасної британської дитячої літератури. Виявлено ядерні і периферійні компоненти концепту *TOY*. Шляхом когнітивної інтерпретації відповідних когнітивних ознак сформульовано основні твердження про концепт *TOY* в світобаченні англомовної дитини.

Ключові слова: *концепт, структура концепту, ядерні і периферійні компоненти концепту, когнітивна інтерпретація, когнітивні ознаки концепту, твердження.*

Ключовою для сучасної філософії, психології і когнітивної лінгвістики є ідея образної основи процесів мислення. Висновок про те, що процес мислення не зводиться до оперування символами і вербальними структурами, а передбачає оперування образами предметів і дій, базується на дослідженнях багатьох вчених, починаючи з О.О. Потебні (це одне з найважливіших положень в його психолінгвістичній концепції), М.І. Жинкіна (теорія універсально-предметного кода), І.Н. Горелова (концепція функціонального базису мовлення в онтогенезі). Для розуміння характеру процесу мислення важливий і цікавий матеріал дає насамперед вивчення мислення і мовлення в онтогенезі. Дослідженню цієї проблеми в такому аспекті присвятили свої роботи визнані українські та російські вчені О.М. Гвоздев, І.Н. Горелов, О.О. Леонтьев, Ю.М. Караулов, О.М. Шахнарович, Н.М. Юрьєва, Т.М. Ушакова, О.С. Снітко, А. Ваганова та багато інших.

Дослідження даної проблеми виконується в межах когнітивної лінгвістики, основною одиницею якої виступають концепти – інформаційні структури свідомості, різносубстратні за способами формування та представлення знань про певні явища і об'єкти [7, с. 258]. Концепти складаються не тільки з поняттєвого, але і ціннісного та культурного компонентів, адже кожна людина, незалежно від віку, належить до певного мовного колективу – групи людей, які мають спільну мову і подібну систему цінностей: "В свідомості кожної мовної особистості існує модель ціннісної картини світу, в якій виділено найбільш значущі для окремої культури ціннісні орієнтири, сукупність яких і визначає певний тип культури, що підтримується і зберігається у мові представників цієї культури" [3, с. 5]. Виявлення структури та етнокультурної специфіки ціннісно-значущих концептів є перспективним напрямком сучасної лінгвістики.

Лінгвісти та психологи функціональної орієнтації вважають, що засвоєння дитиною мовних засобів і форм комунікації відбувається паралельно із засвоєнням концептуальних основ оточуючого світу та опануванням моделей соціально зумовленої поведінки. Вивчаючи структуру концепту в онтогенезі, можна прослідкувати, як дитина, опановуючи слова рідної мови, їх семантику, "засвоює й відповідне бачення світу, об'єктивоване в етнічно маркованому внутрішньому лексиконі представників певної культури", отримати певне уявлення про динаміку концепту [9, с. 76].

Метою дослідження є описати концепт *TOY* (іграшка), визначивши його основні компоненти у складі картини світу дитячої англомовної особистості.

Використання в якості матеріалу для дослідження текстів сучасної британської дитячої літератури видається доцільним з наступних причин. По-перше, тексти дитячої літератури – один із основних видів дискурсу, доступних дитині. По-друге, текст є фрагментом картини світу, проінтерпретованим суб'єктом [8, с. 240]. Художній текст – це суб'єктивний образ об'єктивного світу, індивідуальна опосередкована картина світу, виражена мовними засобами. Тобто текст є водночас і результатом мовленнєвої діяльності певної людини і категоризації нею світу, і засобом впливу на інших мовних особистостей – текст здатен змінити модель світу в свідомості реципієнта. Таким чином, аналіз змістового простору тексту дозволяє виділити і описати найбільш типові для представників цієї культури ціннісні доміанти і виявити їх особливості порівняно з існуючою системою загальнолюдських цінностей і оцінок.

Сучасні лінгвісти стверджують, що структура концепту "складається з концептуальних ознак, які утворюють різні концептуальні рівні" [10, с. 15]. Отже, шляхом виявлення концептуальних ознак, можна виявити компоненти структури концепту – складові його ядерної і периферійної частин: "Реконструкція структури концепту здійснюється шляхом виявлення усіх можливих ознак, що можуть бути об'єднані за загальною для них видовою або родовою асоціативною характеристикою" [5, с. 83].

В текстах британської дитячої літератури концепт *TOY* представлено насамперед лексемою *toy* а також, номінаціями на позначення різних ігрових предметів. Значення лексеми *toy* в різних словниках має незначні варіювання:

Thing to play with, especially for a child. An object for children to play with [2, с. 1357].

A plaything, usually for an infant or child; often an instrument used in a game [25].

An object, often a small representation of something familiar, as an animal or person, for children to play with; plaything [26].

Компонентний аналіз дефініційного значення лексеми *toy* дозволяє виділити наступні її семи: 1. іграшка – це будь-який предмет, з яким можна проводити певні маніпулятивні дії з метою розваги; 2. іграшка – це будь-який предмет, який можна використовувати у грі; 3. іграшка – це предмет для дитячої гри, розроблений спеціально, як маленька копія оточуючих дитину знайомих предметів світу людей, тварин і речей.

В ході дослідження було з'ясовано, що до ядра концепту *TOY*, представленого в британській літературі для дітей, входять три основних компоненти, які збігаються за своїм значенням з дефініційними семами лексеми *toy*:

Перший компонент, що входить до складу ядра концепту **ТОУ**: іграшка – це будь-який предмет, з яким можна проводити певні маніпулятивні дії з метою розваги.

В тих випадках, коли іграшкою стає звичайний предмет, що існує в оточенні дитини, це реалізація скоріше просто маніпулятивної функції, найпростіша, перша форма гри дитини. Наприклад, маленький хлопчик перед тим, як заснути, просив дати йому іграшки, в тому числі круглий камінчик, який він знайшов і який приємно тримати і перебирати в руках: "And he wanted the fat round pebble he found on the beach one day." [13, с. 149]

Жадібне кроленя з казки "Tick-a-Tock, the Greedy Rabbit" знайшов якось три золотих монети. Вони були такі гарні, так блищали на сонці, їх так приємно було рахувати і роздивлятися, що кроленя почав мріяти про те, щоб мати багато таких монет:

"Tick-a-Tock found three gold pieces lying in the sunshine. They shone and glittered, and Tick-a-Tock thought they were very beautiful. "Now I am rich," he said, and he felt very proud. He took the gold pieces to his burrow and hid them there. Sometimes he took them out and counted them – one, two, three – three, two, one! And sometimes he counted them over and over again, until he came to the number one hundred and pretended he was very rich indeed." [12, с. 27]

Другий компонент, що входить до складу ядра концепту **ТОУ**: іграшка – це будь-який предмет, який можна використовувати у грі.

В процесі рольової гри завдяки використанню власне дитячої уяви, відбувається процес заміщення реального предмету ігровим. Ігровий предмет відповідає предмету оточуючого середовища, потрібному для даної вибраної гри. Наприклад, листя з дерев можуть заміщати гроші у грі про магазин або будь-якій іншій, де відображено торгівельно-грошові відносини, або використовуватися як еквівалент квитків на транспорт чи в кіно і т.п. у відповідних іграх. В рольовій грі повсякденні предмети мають знакову функцію і легко перетворюються в потрібні для гри. Таким чином підвіконня або стілець можуть стати королівським тронном у грі дівчаток у принцес. У реальному плані маємо, наприклад, *window seat in the breakfast room*, у грі: "This is my throne," – said Ruth. My throne is made of shiny wood." А дерев'яний кухонний стілець перетворюється на золотий трон: *wooden chair in the kitchen – a royal throne made of gold* [13, с. 22].

Ще один цікавий приклад, коли дівчинка, що мала багато різних справжніх іграшок, коли її мати народила ще одну дитину, стала з задоволенням гратися старою подушкою, яка символізувала для неї маленьку дитину. Всі дії, які її мати виконувала з її братику, вона в ігровій формі повторювала зі своєю іграшковою дитиною *Baby Pillow*. Інколи в доньки-матері разом з нею грала і її старша сестра, яка і веде розповідь:

"My sister Pippa is crackers. Mack was always buying her dolls when he was in work and we were rich. All the different Barbies, My Little Ponies, those big special dolls that walk and talk and wet, but Pippa's only ever wanted Baby Pillow. Baby Pillow got born when Mum had Hank. Pippa started carting this old pillow round with her, talking to it and rocking it as if it were a baby... If I'm feeling in a very good mood I help Pippa feed Baby Pillow with one of Hank's old bottles and we change his old nappy and bundle him up into an old nightie and then we

tuck him up in the duck cot and tell him to go to sleep. I generally make him cry quite a bit first and Pippa has to keep rocking him and telling him stories." [22, с. 49]

Третій ядерний компонент концепту **ТОУ**: іграшка – це предмет для дитячої гри, розроблений спеціально як маленька копія оточуючих дитину знайомих предметів світу людей, тварин і речей. В текстах британської дитячої літератури він представлений досить широко. Так, у попередньому прикладі згадуються *Barbies, My Little Ponies, big special dolls that walk and talk and wet*. І подібних прикладів багато. Але на особливу увагу на наш погляд заслуговує випадок, коли йдеться про улюблену іграшку дитини. Ляльки і м'які іграшки – зображення людей і тварин – дійсно посідають особливе місце серед іграшок. Як правило, улюбленою іграшкою дитини стають саме або лялька (частіше для дівчат) або м'яка іграшка – ведмедик, зайчєня, цуценя і т.п. Як зазначають дитячі психологи, улюблена іграшка має важливе значення для емоційного, психологічного та когнітивного розвитку дитини. На думку психолога В.С. Мухіної, завдяки волі та уяві дитини, улюблена іграшка поводить виключно так, як це потрібно в даний момент її хазяїну. Вона розумна і слухняна. Вона лагідна і весела. Вона норовиста і вперта. Непоправна брехуха і нечепура. Разом зі своєю лялькою або ведмедиком дитина проживає всі події власного життя й життя інших людей у всіх емоційних проявах, доступних її розумінню. Улюблена м'яка іграшка заміщає ідеального друга, який все розуміє і не пам'ятає зла. Тому потреба мати таку іграшку виникає в усіх дітей – незалежно від статі. [4, с. 174-175]

Про особливе значення для дитини її улюбленої іграшки яскраво свідчить наступний приклад. Діти приїхали до літнього табору. Знайомляться і представляють один одному свої улюблені іграшки:

"Just got to get something," said Giles, haring over to his bag.

He dug deep... and came out with a teddy bear. Giles's bear had a stitched nose stuck right up in the air and a sneery mouth.

"Old teddy, eh?" said Jake.

"He's not any old teddy, he's Sir Algernon Honeypot," said Giles.

"Well, settle down with his sirship, then," said Jake.

Biscuits was rootling about in his bag now.

"Biscuits! No more food, do you hear me?" said Jake.

"I'm just getting Dog Hog," said Biscuits.

"Who?" said Jake.

Biscuits produced a long brown-pink knitted creature with floppy limbs and a curly tail. Biscuits made it prance about his bed.

"We can't work out if he's a dog or a pig. My granny knitted him and she's not very great at knitting actually," said Biscuits.

Jake looked at me.

"Have you got your teddy, Tim?"

I just shook my head. I couldn't say a thing.

I got into bed and pulled the sheets over my head. My arms felt so empty without Walter. And no-one would have laughed at me or called me a baby for having a cuddly toy.

I wanted my Walter Bear so much.

I don't know when I went to sleep.

I kept waking up in the night. (Cliffhanger.34-35)

Лексеми *so* і *empty* виділено в тексті автором. Виділення курсивом впливає на зорове сприйняття тексту. Це один з елементів параграфеміки, що належить до невербальних засобів виділення важливого фрагменту

інформації. Подібне шрифтове виділення додає смислових відтінків через візуальне сприйняття. В даному випадку потрібно було донести до читача, що той хлопчик, якому батьки не дозволили взяти до табору його улюблену іграшку, почувається сумним і безпорадним (емоційний стан спустошеності передано відповідною лексемою *empty*) і дуже сильно сумує за своїм ведмедиком (демонстрація характерної в подібному випадку поведінки – *pulled the sheets over my head, couldn't say a thing, My arms felt so empty, I wanted my Walter Bear so much*) і не може без нього заснути (*I don't know when I went to sleep. I kept waking up in the night.*)

В процесі дослідження аналізу текстів британської дитячої літератури було з'ясовано, що для характеристики відносин дитини з її улюбленою іграшкою найчастіше використовуються такі лексеми як *hold tight, hug, cuddle, snuggle, warm* і подібні, що мають високий емоційний оцінний компонент у своєму значенні. В результаті компонентного аналізу вищезгаданих лексем нами було виділено наступні ключові семи: *hold in one's arms, close and lovingly, move closer, comfortable, warmth, affection*. На концептуальному рівні це означає наступне: положення у просторі – якомога ближче до об'єкта прихильності, задіяні почуття – любові, приязні, прихильності, відчуття – комфорту, тепла. Все разом це сприяє створенню почуття безпеки, захищеності, любові. Таким чином, спостерігається зв'язок концепту TOY саме у його складовій *улюблена іграшка* з концептами SAFETY, LOVE, HAPPINESS. Це концепти, що пов'язані насамперед з концептом MOTHER, адже саме мама – перша і найважливіша людина, від якої залежить дитина, її фізичний добробут та психоемоційний стан.

Для з'ясування периферійних оцінних складових концепту TOY в ході дослідження було використано метод когнітивної інтерпретації з подальшим узагальненням відповідних когнітивних ознак у вигляді "тверджень про концепт, установок свідомості, що впливають у даній культурі зі змісту концепту" [6, с. 202]. Екстралінгвістична інформація про зміст концепту представлена його інтерпретаційним полем. В результаті аналізу семантичного простору текстів британської дитячої літератури було виявлено цілу низку стереотипних тверджень, що відображають властиве дитячій картині світу уявлення про улюблену іграшку. Наступні твердження виконують функцію узагальнення когнітивних ознак концепту TOY і відповідають його периферійним складовим.

1. Улюблена іграшка – замісник мами. Той факт, що улюблена іграшка, особливо м'яка іграшка, пов'язана з образом матері засвідчують відомі дитячі психологи [1]. Діти подовгу бережуть якогось плюшевого звірка, щоб зберегти в собі щось від свого раннього дитинства, щось м'яке і лагідне на дотик, з чим вони перебували в тих же відносинах любові і ніжності, які пов'язували їх у свій час з ким-небудь із дорослих. Деякі діти сплять з такою іграшкою років до п'ятнадцяти [2, с. 186].

Наведемо найбільш цікавий, на наш погляд, приклад.

"One night, at midnight, Janeen had a nightmare and she called out for her mummy to make her feel better. Her mummy said, "Oooh, poor Janeen, I'll stay here beside you while you go back to sleep." She put all her toys around her like a nest, teddy

by her feet and monkey by her head, and all the others tucked in by her arms and legs. Then she said, "Sleep well, Janeen." And when she had gone the toys whispered, "Sweet dreams." [13, с. 115]

Дитина прокидається через нічний жах і боїться засинати одна, вона кличе маму. Мама приходиться, заспокоює дитину, якийсь час сидить біля неї, а потім іде, залишивши замість себе іграшки, якими вона обкладає дитину з усіх боків, створюючи свого роду захисний прошарок, що відділяє дитину від усіх негараздів та страхів. Такою захищеною зазвичай почувається дитина у колисці, особливо коли поряд знаходиться мати: *I'll stay here beside you*. Тут колисці відповідає лексема *nest* (спостерігається метафоричний перенос: пташенята в гнізді – дитина в колисці), а функцію матері у підтриманні безпеки дитини перебирають на себе іграшки, які в буквальному розумінні оточують дитину з усіх сторін – вжито лексеми з відповідною семантикою: *around, by her feet, by her head, tucked in by her arms and legs*.

2. Улюблена іграшка – близький друг, навіть за певних обставин найкращий або єдиний, якому можна довіритися і який не зрадить. Так, наприклад, улюблену іграшку дорослі можуть називати, а діти вважати, членом родини:

"That's Radish," said Mum. "Andrea's had her for years and years. She's a very important member of our family." [23, с. 9]

When my parents split up they didn't know what to do with me. My mum wanted me to go and live with her. My dad wanted me to go and live with him. I didn't want to go and live at my mum's new place or my dad's new place. I wanted to stay living in our old place, Mulberry Cottage, the three of us together. Four, counting my pet Sylvanian family spotted rabbit Radish. [23, с. 7]

3. Улюблена іграшка – партнер дитини у всіх життєвих та ігрових проєкціях. Живий, справжній, наділений, з одного боку, власними життєвими проєкціями, а з іншого спільними з дитиною переживаннями. Висновок, зроблений на підставі аналізу семантичного простору текстів британської дитячої літератури, підтверджує думку відомого психолога Д. Віннікотта про те, що улюблена іграшка здається дитині джерелом тепла, що має певну структуру, що рухається або вчиняє дії, які демонструють наявність у неї життєвої сили або своєї власної реальності [1].

Мовна репрезентація цього компоненту концепту – це, насамперед, прикметник *real*: "...Radish is real for me." [23, с. 10], дієслово *live*: "She lives in my pocket." [23, с. 8] та лексеми, що виражають активні дії або категорію стану, характерні для живих істот. Так, наприклад, іграшки можуть хотіти або не хотіти чогось, при цьому, як правило, їх бажання, висловлені дитиною від імені іграшки, повністю збігаються з почуттями і настроєм дитини: "What about the little purple teddy? He'd like to live in Lizzie's room. No, he wouldn't, said Jake. He'd hate it." [20, с. 23]

В цьому прикладі на обережне припущення дорослого, а саме, батька хлопця, про те, що один із улюблених іграшкових ведмедиків Джейка, можливо, захоче пожити в кімнаті Ліззі (це майбутня зведена сестра Джейка), дитина активно висловлює незгоду і негативні почуття іграшки, при цьому відбувається проєкція його власних почуттів щодо майбутнього одруження батька і несприйняття нових членів родини.

Використана дорослим м'яка форма *would like* контрастує з категоричним висловленням дитини "No, he wouldn't", де модальне дієслово вжито у значенні активної незгоди і відмови виконати дію, посилене дієсловом, що виражає відповідне негативне почуття *would hate*.

Також, як видно з наведених нижче прикладів, улюбленим іграшкам може бути холодно, боляче, їх можна розбудити, вони мають улюблений одяг або їжу і т.п.

"Dad...snatched Walter and shoved him on top of my folded holiday clothes and slammed the case shut."Dad! Watch out! His legs are all twisted back – and his nose will get squashed! He wants me to make him a special nest in my T-shirts." I wailed." [18, с. 12]

"You can wake them up. She's a little chilly in that thin nightgown... That's... Alice's (Alice – ім'я ляльки) favourite outfit." [20, с. 49]

4. Улюблена іграшка – джерело втіхи в скрутних обставинах. Для дитини улюблена іграшка надає можливість проєкції неприємних почуттів та вражень, від яких хочеться сховатися, захиститися. Так, в наступному прикладі, дитина не може слухати, як сваряться її батьки, в її свідомості відбувається перенос своїх переживань на іграшку, яка ніби то розділяє з дитиною її біль. Полегшуючи стан іграшки – в даному випадку дівчинка затуляє своєму іграшковому зайчику вушка, щоб та не чула, як сваряться батьки – дитина певною мірою допомагає собі пережити те неприємне, що з нею відбувається в реальності, зменшити негатив: " I snatched Radish back and put my hand gently over her ears. She can't stand to hear them arguing." [23, с. 8]

Наведемо декілька аналогічних прикладів:

"But this lady saw me fiddling about in my pocket and she got a glimpse of Radish. I like to hold her tight when I'm feeling funny." [23, с. 8]

"I didn't feel tough. I didn't feel safe. I needed to hug Walter Bear very hard when Dad drove us to the Adventure Centre. I didn't say anything. I hugged Walter even harder, sniffing in his sweet dusty smell." [19, с. 10-11]

I'd packed Walter Bear in my suitcase but I had to rush to my bedroom and get him out and have a quick nuzzle into his warm furry head. [18, с. 12]

I hid my face in Midnight's fur. [21, с. 45]

... he needed Elephant with his big flappy ears, in case he was lonely. [13, с. 149]

5. Улюблена іграшка слугує своєрідним громо-відводом, дає можливість дитині вивільнити свої почуття, позбавитись негативних емоцій.

"I'll pay you back, Peter,"- growled Henry, thumping his teddy, Mr Kill, against the bedpost. "

"...when she was in a temper, she would throw her toys, and sometimes she would even kick them. " [16, с. 38]

"She threw him across the room to punish him. She threw him hard, to let him know how cross she was." [14, с. 79-80]

Як видно з наведених прикладів, діти дійсно знаходяться у емоційному стані гніву і роздратування: *be cross, be in a temper,* і звільнюються від негативних почуттів, зриваючись на своїх іграшках: *kick, throw, thump, punish throw hard.*

6. Улюблена іграшка може також виступати **частиною концепту Я.** Основою концепту **Я** є фрейм **being basically good** (ствердження "Я хороший"). Для дитини дуже важливим є усвідомлення того, що вона хороша, варта любові і що її люблять. Все, що вона робить поганого або неправильного, тобто такого, че-

рез що її можуть сварити, або, що найгірше, менше любити, робить не дитина, а її іграшка. Таким чином, улюблена іграшка дає дитині можливість перенести на неї якісь свої дії або певні вчинки, скоєні дитиною, але саме ті, що не заслуговують на схвалення з точки зору дотримання етичних норм поведінки, і залишити своє **Я** цілісним, неушкодженим, як і раніше, гідним поваги і любові з боку оточуючих.

"I didn't," said Mary Kate. "He kicked himself down there. He's naughty. He was hiding to make me hunt and hunt for him. Naughty Teddy!" [14, с. 79-80]

7. Улюблена іграшка – важливий учасник ритуалу відходу дитини до сну. Діти - відомі консерватори. Ритуали посідають важливе місце в їхньому житті. Дотримання певних ритуалів гарантує стабільність оточення і допомагає дитині підтримувати почуття безпеки і впевненості.

"How many toys go to bed with you? Don't leave anyone behind!" [13, с. 149]

"Go to sleep, Little Bear. Here is your teddy." [11, с. 74]

"One frosty night Sophie tucked her dolls and teddies into bed, and wriggled in beside them." [11, с. 24]

"I also had my own teddy. He's very little and a deep shade of navy blue. I call him Midnight. I can't go to sleep without him..." [21, с. 20]

"And when we were quiet at last and snuggled up to go to sleep it didn't matter that I didn't have Walter Bear. I had little Biscuits Tiger to cuddle instead." [19, с. 90]

"I know, thought Peter, I'll hide Mr Kill. Henry would never admit it, but he couldn't sleep without Mr Kill." Perfect Peter's Revenge. [15, с. 94]

"Mum said I couldn't get to sleep without Walter Bear." [19, с. 10-11]

Як видно з цих прикладів, всі діти беруть з собою до ліжка іграшки, а деякі діти не можуть навіть заснути без своєї улюбленої іграшки.

7. Улюблена іграшка – ознака того, що дитина маленька. Це положення сформульовано з точки зору дітей, які дуже добре усвідомлюють, що той факт, що ознакою маленької дитини є наявність улюбленої іграшки. У дорослих людей вже не може бути улюбленої іграшки. Якщо дорослі і граються в іграшки, то це називається інакше і відбувається у зовсім інший спосіб (див. наступний компонент концепту). Різниця між дорослими і дітьми проявляється в тому числі і в ставленні до іграшок. Отже, для того щоб подорослішати, треба відмовитись від улюбленої іграшки, а точніше, від того особливого до неї ставлення, яке притаманне дитині, навіть, своєрідних стосунків між дитиною та її улюбленою іграшкою, про існування яких свідчать наведені вище ствердження і приклади. Відповідно, діти, що хочуть здаватися дорослішими, протиставити себе світу дитинства і наблизитися до такого бажаного світу дорослих, можуть навіть висміювати своїх товаришів за традиційну дитячу поведінку з іграшками, що яскраво демонструють наступні приклади:

"Dolls' houses are for babies!" said Chloe. We're not playing baby doll games," said Chloe. "Come on then, Daisy, show me all your T-shirts." [21, с. 93]

I hid my face in Midnight's fur. "Oh look at little diddums with her teddy weddy." Chloe muttered. I wished Midnight was a real bear and could bite her. (Sleepovers. 45)

She doesn't even mind if people think her a baby. She had this little Troll doll with purple hair. Kelly made the little Troll 'talk' in a tiny voice. [19, с. 25]

"Well, pack it away, then! You don't want Biscuits to laugh at you, do you?" [19, c. 10-11]

Dad said I shouldn't take a teddy bear with me because the other kids might laugh at me. [18, c. 12]

Бачимо тут використання в мовленні дітей лексем, що характеризують приналежність до світу дитинства – таких, як *baby, play, game* – з іронією, яка є очевидною з контексту, елементів дитячого мовлення *diddums, teddy weddy*, знову ж таки, з метою осміювання, і в мовленні дорослих дієслів, що прямо висловлюють значення "висміювати, сміятися над": *people think her a baby, laugh at*.

8. Іграшка – рiч для колекціонування як предмет захоплення дорослих. Діти усвідомлюють, що іграшками можуть цікавитись і дорослі. Звичайно, дорослі не граються іграшками, а просто збирають їх, володіють ними і т. п. І дітям, як правило, заборонено торкатися дорослих іграшок.

Так, наприклад, дівчинка на ім'я Ліззі з повісті Жаклін Уїлсон знайомиться з бабусею нового чоловіка своєї мами, яка колекціонує ляльок: "These are collector's dolls," said Great-Gran. "They are not for children... She can

look but she mustn't touch..." [20, c. 36-37], і яка дозволила дівчинці, в знак особливої прихильності, погратися з деякими ляльками зі своєї колекції [20, c. 42].

В іншому творі бабуся дівчинки Емілі колекціонує лялькові будинки, про що можна дізнатись з розмови дітей: "Dolls' houses are for babies!" said Chloe. "No, they're not. My gran collects dolls' houses and she's an old lady," said Emily. "I'm not really allowed to play with her dolls' houses though." [21, c. 93]

В результаті аналізу семантичного простору текстів британської дитячої літератури було виявлено, що до структури концепту TOY входять три ядерних компоненти, які відповідають дефініційному значенню поняття *іграшка* і вісім стереотипних тверджень, які виконують функцію узагальнення когнітивних ознак концепту TOY і відповідають його периферійним складовим. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що концепт TOY є ціннісно значущим в дитячій картині світу англomовної особистості.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED.)

1. Винникот Д. Игра и реальность. – М.: Институт Общегуманитарных исследований, 2002. – 288 с.
Vinnikot D. Igra i realnost. [Game and Reality]— M.: Institut Obshchegumanitarnyh issledovaniy, 2002.- 288 s.
2. Дольто Д. На стороне ребенка. – Екатеринбург.: ООО Рама Паблишинг, 2010. – 717 с.
Dolto D. Na storone rebenka. [On the Side of the Child] – Ekaterinburg.: Ooo Rama Publishing, 2010. –717 [3] s.
3. Карасик В.И. Культурные доминанты в языке // Языковая личность: культурные концепты. Волгоград-Архангельск. 1996. С. 3-16.
Karasik V.I. Kulturnye dominanty v yazyke // Yazykovaya lichnost: kulturnye koncepty. [Cultural dominants in language // Linguistic personality: cultural concepts.] Volgograd-Arxangelsk. 1996. s. 3-16.
4. Мухина В.С. Детская психология. – М.: ООО Апрель Пресс, ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000 – 352с.
Muhina V.S. Detskaya psihologiya. [Child Psychology] – M.: OOO April Press, ZAO Izd-vo EKSMO-Press, 2000 – 352 s.
5. Пименова М. В. Типология структурных элементов концептов внутреннего мира (на примере эмоциональных концептов) / Марина Владимировна Пименова // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1(001). – С. 83–90.
Pimenova M. V. Tipologiya strukturnykh elementov konceptov vnutrennego mira (na primere emocionalnykh konceptov) [Typology of the structural elements of the inner world of concepts (for example, emotional concepts)] / Marina Vladimirovna Pimenova // Voprosy kognitivnoy lingvistiki. – 2004. – № 1(001). – s. 83–90.
6. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика / Зинаида Даниловна Попова, Иосиф Абрамович Стернин. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007. – 314 [6] с.
Popova Z. D., Sternin I. A. Kognitivnaya lingvistika [Cognitive Linguistics] / Zinaida Danilovna Popova, Iosif Abramovich Sternin. – M.: AST: Vostok – Zapad, 2007. – 314 [6] s.
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
Selivanova O.O. Suchasna lingvistika: terminologichna enciklopediya. – Poltava: Dovkillya-K, 2006. – 716 s.
8. Серебрянников Б.А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. – Л.: Наука, 1988. – 216 с.
Serebryannikov B.A. Rol chelovecheskogo faktora v yazyke. Yazyk i kartina mira. [Role of the human factor in language.
9. Слухай Н. В. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні: [навчальний посібник] / Наталія Виталіївна Слухай, Олена Степанівна Снитко, Тетяна Пилипівна Вільчинська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. – 367 с.
Sluhaj N. V. Kognitologiya ta konceptologiya v lingvistichnomu visvitlenni: [navchalnij posibnik] / Nataliya Vitaliivna Sluhaj, Olena Stepanivna Snitko, Tetyana Pilipivna Vilchinska. – K.: Vidavnichno-poligrafichnij centr "Kiivskij universitet", 2011. – 367 s.
10. Стернин И. А. Может ли лингвист моделировать структуру концепта? / Иосиф Абрамович Стернин // Когнитивная семантика: Материалы Второй Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике / Отв. ред. Н. Н. Болдырев; Редкол.: Е. С. Кубрякова и др.: В 2 ч. – Ч. 2. – Тамбов: Изд-во Тамб. ун-та, 2000. – С. 13–17.
Sternin I. A. Mozhet li lingvist modelirovat strukturu koncepta? [Can a linguist model the structure of the concept?]/ Iosif Abramovich Sternin // Kognitivnaya semantika: Materialy Vtoroj Mezhdunarodnoj shkoly-seminara po kognitivnoj lingvistike [Cognitive semantics: Proceedings of the Second International Workshop on Cognitive Linguistics] / Otv. red. N. N. Boldyrev; redkol.: E. S. Kubryakova i dr.: v 2 ch. – ch. 2. – Tambov: Izd-vo Tamb. un-ta, 2000. – s. 13–17.
11. Adams G. A Year Full of Stories. 366 Stories and Poems. – London: Orion Children's Books, 1999. – 264 p.
12. Blyton E. The Rabbit's Whiskers and Other Stories. London, 1992. – 155 p.
13. Cooling W. Read Me A Story, Please. – London: Orion Children's Books, 2004. – 256 p.
14. Morgan H. The Mary Kate Storybook. – London: Faber Ltd, 2000. – 232 p.
15. Simon F. Perfect Peter's Revenge // Horrid Henry Rules the World. London: Orion Children's Books, 2007. – P.92-111.
16. 365 Stories And Rhymes for Girls. – UK: Parragon Books Ltd, 2007. – 384 p.
17. The Bedtime Book of 365 Nursery Rhymes. [NR] 1972.
18. Wilson J. Buried Alive. – London: A Young Gorgi Book, 1998. – 159 p.
19. Wilson J. Cliffhanger. – London: A Young Gorgi Book, 1995. – 90 p.

20. Wilson J. Lizzie Zipmouth. – London: A Young Gorgi Book, 2000. – 79 p.
21. Wilson J. Sleepovers. – London: A Young Gorgi Book, 2001. – 112 p.
22. Wilson J. The Bed and Breakfast Star. – London: A Young Gorgi Book, 1995. – 208 p.
23. Wilson J. The Suitcase Kid. – London: Gorgi Yearling Books, 1993. – 155 p.
24. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Ed. J. Growth. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 1430 p.
25. Encyclopedia Britannica [Е. ресурс]: Режим доступа: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/601284/toy>
26. The Free Online Dictionary [Е. ресурс]: Режим доступа: <http://dictionary.reference.com/browse/toy?s=t>

Chajuk T.A. The concept *toy* in the modern British literature for children

Abstract. The article deals with the ways of concept TOY representation in semantic area of modern British literature texts for children. Nuclear and peripheral components of concept TOY have been defined. By means of cognitive interpretation of proper cognitive attributes, the main statements of the concept TOY in British child's picture of the world have been formulated.

Keywords: *concept, structure of a concept, nuclear and peripheral components of a concept cognitive interpretation, cognitive attributes of a concept, statement.*

Чаюк Т.А. Концепт *toy* в современной британской детской литературе

Аннотация. В статье рассмотрены пути вербализации концепта TOY в семантическом пространстве текстов современной британской детской литературы. Выявлено ядерные и периферийные компоненты концепта MONEY. Путем когнитивной интерпретации соответствующих когнитивных признаков сформулированы основные утверждения о концепте TOY в картине мира англоговорящего ребенка.

Ключевые слова: *концепт, структура концепта, ядерные и периферийные компоненты концепта, когнитивная интерпретация, когнитивные признаки концепта, утверждение.*